

Валентина Медведєва,

канд. іст. наук., ст. наук. співроб.,

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського,

Україна, Київ

ВПЛИВ СОЦМЕРЕЖ НА СВІДОМІСТЬ СУЧАСНОГО КОРИСТУВАЧА БІБЛІОТЕКИ

У статті розглядається вплив соціальних мереж на свідомість сучасного користувача бібліотеки. Досліджуються особливості мережевих співтовариств як основного інструмента комунікації між бібліотекою і її користувачами.

Розкриваються деякі аспекти реалізації можливостей сучасної бібліотечної установи в задоволенні потреб користувачів у суспільно значущій інформації.

Розглянуто роль соціальних мереж в інформаційному суспільстві та проблеми, з якими доводиться стикатися вітчизняним бібліотечним установам на цьому шляху. Приділяється увага питанню адаптації сучасних бібліотек до умов поширення і використання соціальних мереж.

Ключові слова: соціальні мережі, бібліотечна установа, сучасний інформаційний простір, інформаційне суспільство, інформаційна функція.

Незважаючи на те що соціальні мережі з'явилися нещодавно (лише в минулому десятилітті), вони продовжують бурхливо розвиватися, перебуваючи на вершині цифрового прогресу. Можливості соціальних мереж привертають увагу багатьох дослідників.

Стрімке зростання популярності соціальних мереж, особливості їхнього розвитку досліджували зарубіжні та вітчизняні вчені, зокрема К. Марлоу (K. Marlowe), Р. Данбор (R. Dunbour), Г. Каспаріс (G. Casparis), А. Фріджері (A. Friggerie), Д. Барброу (D. Barbrou), Л. Гроссман (L. Grossman), Г. Фаррелл (G. Farrell), Д. Дрезнер (D. Dresner), О. Прохоров, О. Павловська, І. Головка та ін.

Окремі аспекти участі бібліотек у соціальних мережах досліджували А. Ваганов, К. Василькова, О. Єрмаков, Р. Скорнякова, А. Кирилова, В. Орлов та ін.

Метою цієї статті є вивчення впливу соціальних мереж на свідомість сучасного користувача бібліотеки.

Уперше термін «соціальні мережі» (від англ. social network) було запропоновано в 1954 р. соціологом з Манчестерської школи Д. А. Барнесом

(у праці *Class and Committees in a Norwegian Island Parish, Human Relations*) [4]. У другій половині ХХ ст. це поняття стало популярним у західних дослідників суспільства.

Отже, соціальна мережа – це інтерактивний багатокористувацький веб-сайт, контент якого наповнюється безпосередньо учасниками мережі. Сайт являє собою автоматизоване соціальне середовище, що дає змогу спілкуватися групі користувачів, об'єднаних спільним інтересом. Зв'язок здійснюється за допомогою веб-сервісу внутрішньої пошти або миттєвого обміну повідомленнями [4].

Сьогодні для здійснення ефективного аналізу соціальних мереж використовуються кількісні та якісні поняття. В інтернет-середовищі сучасні користувачі активно працюють з різноманітними службами соцмереж, віртуальними співтовариствами, інтернет-спільнотами тощо. Такі служби соцмереж являють собою певний веб-сайт або іншу службу у Веб, яка сприяє створенню публічної чи напівпублічної анкети, складанню списку користувачів, з якими вони мають безпосередній зв'язок, також перегляд власного списку зв'язків і списків інших користувачів [6].

У свою чергу, серед онлайн-соцмереж виділяють соціальні мережі з базовими функціями або з широким функціоналом для спілкування та соціальні мережі майбутнього для вирішення чітко поставлених завдань. Також існує більш широка класифікація соцмереж, яка передбачає поділ за доступом до них: відкриті, закриті та змішані. За географічним охопленням виділяють світові й регіональні. Узагалі, сучасних класифікацій існує велика кількість.

Варто зазначити, що, на противагу різноманітним сучасним службам соціальних мереж, ставлення значної кількості користувачів в інтернет-спільнотах до інших учасників є на другому плані. Водночас головна увага інтернет-спільноти приділяється доцільності вкладу користувачів у досягнення сумісної мети. Поняття онлайн-соцмереж характеризує соціальну структуру, де певне коло людей різних вікових категорій з однаковими спільними інтересами мають можливість безперешкодно спілкуватися між собою в онлайн-режимі.

Під інтернет-групою доцільно розуміти багатофункціональну можливість сучасних соцмережеских служб, на основі яких можна створювати і в подальшому вільно використовувати необхідну інформацію онлайн-форумів відповідно до своїх уподобань. Такі групи виникають для забезпечення підтримки меншої мережі користувачів у межах більшої за обсягами соцмережевої служби. Насамперед вищезгадані інтер-

нет-групи визначають їхні найменування, зміст, склад учасників тощо. Крім того, треба зазначити і про віртуальне об'єднання, яке характеризує певне соціальне співтовариство (англ. virtual communities, e-communities). Це такий тип співтовариств, що виникають і функціонують у електронному середовищі за допомогою мережі Інтернет з метою сприяння вирішенню своїх професійних, політичних завдань, задоволенню своїх різноманітних інтересів тощо [6].

Термін «віртуальні співтовариства» було запроваджено відомим дослідником віртуального співтовариства Г. Рейнгольдом у 1993 р. Віртуальні співтовариства – це групи осіб, які для взаємообміну інформацією використовують електронні засоби й мережі. У свою чергу, такі співтовариства теж можуть об'єднуватися в мережеві структури на підставі спільних інтересів [1].

Віртуальні співтовариства на основі певних інтернет-засобів виконують свою інформаційну діяльність. Очевидно, що саме спільна діяльність є основним організуючим джерелом спільноти, його системоутворюючим фактором.

Значуща особливість віртуальних співтовариств полягає в тому, що використання інтернет-технологій у процесі спільної діяльності людей надає можливість більшою мірою здійснювати її регулювання на основі безпосередніх інформаційних обмінів і взаємодій між усіма членами співтовариства. Насамперед це дає змогу членам віртуальних співтовариств конструювати нові правила соціальної поведінки та відповідні регулятивні інституційні механізми. Опосередкованість рівноправних зв'язків з усіма є визначальною якістю віртуального співтовариства та надає всім людям, які беруть участь у них, значне підвищення дієздатності [7].

На сьогодні соціальні мережі являють собою величезну базу даних з різноманітною структурованою інформацією про своїх користувачів, яка може стати доступною практично всім бажаючим. Вплив інформаційних ресурсів на певні особистості та групи користувачів може підсилюватися у випадках їх реєстрації одночасно в кількох соціальних мережах. Існують сервіси, що дають змогу з'єднати інформацію з декількох сайтів одночасно й одержувати інформацію про події, які відбуваються в мережах, у яких користувач зареєстрований.

Також сучасні соцмережі уособлюють собою інтернет-програми, що ефективно сприяють комунікативному спілкуванню людей за допомогою текстових повідомлень, онлайн-трансляцій з будь-якої точки світу, обміном миттєвих фотографій тощо. Тобто такі соцмережі користуються

дедалі більшою популярністю та мають великий попит серед сучасних користувачів за рахунок надшвидких темпів розвитку суспільства.

На сьогодні найпопулярнішими соціальними мережами є Facebook, Twitter, Tumblr, Instagram, Google+ та ін.

Маркетингова компанія eMarketer представила актуальний рейтинг найбільш популярних соціальних мереж за 2017 р., які володіють великою аудиторією користувачів в Україні. Лідером серед сучасних соціальних мереж є Facebook (43,50%). Також користуються високою популярністю такі соціальні мережі, як Twitter (11,03%), Tumblr (2,17%), Instagram (0,48%), Google+ (0,21%) [2].

Соціальна мережа Facebook – веб-сайт соціальної мережі, який розпочав свою роботу 4 лютого 2004 р. Засновником сервісу є М. Цукерберг (Mark Zuckerberg). Facebook допомагає всім бажаним реєструватися в системі, створювати відповідні профілі з фотографією та актуальною інформацією про себе, шукати й додавати друзів, обмінюватися з ними повідомленнями, змінювати свій статус, залишати повідомлення на власній або чужих «стінах», завантажувати фото і відеозаписи, створювати групи (спільноти за інтересами) тощо.

У 2007 р. Facebook запропонував стороннім програмістам створювати додатки (ігри, засоби обміну музикою, фотографіями тощо) і заробляти на цьому. Крім того, користувач має можливість здійснювати контроль належного рівня доступу до інформації, опублікованої в його профілі, і визначати, хто має доступ до тієї чи іншої частини сторінки [3].

Twitter (англ. twitter – цвірінкати, щебетати, балакати) – соціальна мережа, яка працює в режимі реального часу, що дає можливість користувачам надсилати короткі текстові повідомлення (довжина твіта – не більше 140 символів), використовуючи SMS, служби миттєвих повідомлень і сторонні програми-клієнти [8].

Tumblr – сервіс мікроблогів, що дає змогу користувачам викладати текстові повідомлення, зображення, відеоролики, посилання, цитати та аудіозаписи у їхній тамблог, короткоформатний блог. Користувач може стежити за блогами інших користувачів, після чого їхні повідомлення з'являтимуться на його приладовій панелі. Більшість функцій доступні користувачу в стрічці, де можна зробити запис, а також бачити записи блогів від інших користувачів [9].

Instagram – соціальна мережа, що базується на обміні фотографіями, дає змогу користувачам робити фотографії, застосовувати до них фільтри, а також поширювати їх через свій сервіс і ряд інших соціальних мереж. Є одним з найпопулярніших сервісів у мистецтві айфонографії [10].

Google+ – багатомовна соціальна мережа та ідентифікаційна служба, що належить і якою керує компанія Google Inc. Це друга за величиною соціальна мережа у світі (після Twitter), яка налічує близько 359 тис. активних користувачів і в цілому близько 500 млн зареєстрованих користувачів [11].

Значним здобутком для розвитку цього дослідження виступає колективна монографія вчених Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського «Соціальні мережі як чинник розвитку громадянського суспільства», де детально було окреслено питання визначення соцмереж і досліджено сучасні перспективи їхнього подальшого розвитку [5].

Сьогодні бібліотечні установи дуже активно виходять у соцмережі, за допомогою яких мають можливість ефективно спілкуватися між собою та з користувачами. Варто зазначити, що у світових соцмережах, зокрема у Facebook, Twitter, Tumblr, Instagram, Google+, налічується дуже велика кількість профілів працівників бібліотечних установ, які дуже активно їх використовують у своїй професійній діяльності. Активне використання таких профілів для бібліотечної справи сприяє налагодженню більш широкого взаємозв'язку із читачами.

Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського також має декілька своїх сторінок у соціальній мережі Facebook, зокрема «Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського», «Центр науково-бібліографічної інформації НБУВ», «Відділ музичних фондів НБУВ» і «Відділ зарубіжної україніки Інституту книгознавства НБУВ». На вказаних сторінках розміщується важлива інформація про діяльність бібліотеки, останні новини, перелік майбутніх заходів тощо.

Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського представлена в соціальній мережі Twitter. Але на практиці тут важче вести діалог із читачами, тому ця соцмережа не користується попитом у користувачів.

Варто підкреслити, що сучасні мережеві проекти допомагають висловлюватися й знаходити слухачів, надають можливість спілкуватися із широким колом цікавих людей, підтримувати зв'язок з друзями й близькими. Перед соцмережами стоїть завдання залишатися найбільш сучасним, швидким способом спілкування в мережі.

Отже, сучасні соціальні мережі є невід'ємною важливою складовою суспільства та мають вагомий вплив на свідомість сучасного користувача бібліотеки, оскільки більшість людей на сьогодні не готові відмовитися від використання соцмереж.

Список використаних джерел

1. Віртуальне співтовариство [Електронний ресурс] // Вікіпедія : веб-сайт. – Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Віртуальне_співтовариство. – Назва з екрана.
2. Рейтинг соціальних мереж в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://marketer.ua/ua/top-social-media-2017>. – Назва з екрана.
3. Facebook [Електронний ресурс] // Вікіпедія : веб-сайт. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/Facebook>. – Назва з екрана.
4. Соціальна мережа [Електронний ресурс] // Вікіпедія : веб-сайт. – Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Соціальна_мережа. – Назва з екрана.
5. Соціальні мережі як чинник розвитку громадянського суспільства : [монографія] / [О. С. Онищенко, В. М. Горовий, В. І. Попик та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2013. – 250 с.
6. Самсонов М. Реклама бібліотек в онлайнних соціальних мережах / М. Самсонов // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2012. – Вип. 33. – С. 532–542.
7. Федоренко О. Соціальні мережі як інструмент популяризації Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського / О. Федоренко // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2013. – Вип. 36. – С. 237–241.
8. Twitter [Електронний ресурс] // Вікіпедія : веб-сайт. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/Твіттер>. – Назва з екрана.
9. Tumblr [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Tumblr>. – Загл. с екрана.
10. Instagram [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Instagram/Tumblr>. – Загл. с екрана.
11. Google+ [Електронний ресурс] // Вікіпедія : веб-сайт. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Google%2B>. – Назва з екрана.

References

1. Virtualne spivtovarystvo [Virtual community]. *Vikipediia – Wikipedia*. Retrieved from <http://uk.wikipedia.org/wiki> [in Ukrainian].
2. Reitynh sotsialnykh merezh v Ukraini [The rating of social networks in Ukraine]. Retrieved from <https://marketer.ua/ua/top-social-media-2017> [in Ukrainian].

3. Facebook. *Vikipediia – Wikipedia*. Retrieved from <https://uk.wikipedia.org/wiki> [in Ukrainian].

4. Social network. *Vikipediia – Wikipedia*. Retrieved from <https://uk.wikipedia.org/wiki> [in Ukrainian].

5. Onyshchenko, O. S., Horovyi, V. M., Popyk, V. I. (2013). Sotsialni merezhi yak chynnyk rozvytku hromadianskoho suspilstva [Social networks as a factor in the development of civil society]. Kyiv [in Ukrainian].

6. Samsonov, M. (2012). Reklama bibliotek v onlainovykh sotsialnykh merezhakh [Advertising of libraries in online social networks]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, issue 33, pp. 532–542 [in Ukrainian].

7. Fedorenko, O. (2013). Sotsialni merezhi yak instrument populyaryzatsii Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho [Social networks as a tool of popularization of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, issue 36, pp. 237–241 [in Ukrainian].

8. Twitter. *Vikipediia – Wikipedia*. Retrieved from <https://uk.wikipedia.org/wiki> [in Ukrainian].

9. Tumblr. Retrieved from <https://ru.wikipedia.org/wiki> [in Russian].

10. Instagram. Retrieved from <https://ru.wikipedia.org/wiki> [in Russian].

11. Google+. Retrieved from <https://uk.wikipedia.org/wiki> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 03.12.2018.

Valentyna Medvedieva,

Cand. Sci., Senior Researcher,

V. I. Vernadsky National Library of Ukraine,

Ukraine, Kyiv

Influence of Social Networks on the Consciousness of the Modern Library User

Today, social networks represent a huge database with a variety of structured information about their users, which could be available to almost everyone.

To implement an effective analysis of social networks, a number of quantitative and qualitative concepts are used. In the virtual space, we deal with social networking services, online communities, virtual communities, and groups.

The modern social networking service is a specific website or other Web service that facilitates the creation of a public or semi-public questionnaire, a list of users with whom they have a direct link, as well as their own list of links and lists of other users.

Modern domestic libraries actively borrow the experience of foreign colleagues.

Leading libraries of Ukraine actively use the opportunities of network technologies in order to improve the forms of information and library services for users, providing access to their funds and various Internet resources.

Today, librarians are very active in social networks – a type of mass media that uses a set of online technologies to arrange communication between Internet users. The most significant among them – social networks and blogs.

Modern networking projects help speak and find listeners, provide an opportunity to communicate with a wide range of interesting people, keep in touch with friends and family. The network sets itself the task of each individual moment to remain the most modern, fast and aesthetic way of communicating on the network. Anyone can create interest groups to advertise their business, communicate and share information with like-minded people.

Social networks and general Internet resources have recently become closely integrated into everyday life of practically every person. More than half of the world's population deals with social networks, legal entities and individuals in one way or another interconnected with the help of Internet resources; it could be proved with the fact that most people do not imagine their life without social networks.

Keywords: social networks, library institution, the modern information environment, information society, information function.